

Zinātniskais ziņojums: Biostimulatora ChitoHumus ietekme uz kartupeļu ražību un kvalitāti (šķirne 'Paroli')

Norises vieta: AREI Stendes pētniecības centrs, Latvija (2025. gads). **Pētījuma objekts:** Agrīnie kartupeļi, šķirne 'Paroli'. **Metodoloģija:** Divreizēja stādījumu apsmidzināšana ar ChitoHumus devā 0,2 l/ha (variants NPK C2) salīdzinājumā ar kontroles variantu (NPK bez biostimulatora).

1. 2025. gada veģetācijas perioda meteoroloģiskie apstākļi

1. gada sezonu raksturoja anomāli laikapstākļi, kas radīja ievērojamu spiedienu uz kartupeļu kultūru.
  - **Temperatūras režīms:** Pavasaris bija viens no siltākajiem novērojumu vēsturē (10. vieta kopš 1924. gada). Marts (+3,8 °C) un aprīlis (+7,4 °C) būtiski pārsniedza normu. Tomēr maijs izvērtās auksts (+9,4 °C, kas ir par 2,0 °C zem normas), kļūstot par aukstāko maiju šajā gadsimtā. Vasara bija vēsa: jūnijā un augustā temperatūra bija par 0,7–1,0 °C zem normas.
  - **Nokrišņi (Kritisks mitruma pārpalikums):** 2025. gada vasara kļuva par mitrāko kopš 2016. gada. Jūlijā nolija 129,7 mm nokrišņu (166% no normas), turklāt atsevišķās dienās (23. jūlijā) nolija līdz pat 39,1 mm mitruma.
  - **Ietekme uz ražu:** Pārmērīgais mitrums kombinācijā ar vēso augustu veicināja puvu izplatīšanos (it īpaši *Xanthomonas spp.*) un kaitēkļu (drātstārpu un pūcīšu kāpuru) darbību. Šādos apstākļos biostimulatora loma imunitātes un bumbuļu kvalitātes paaugstināšanā kļuva izšķiroša.

2. Salīdzinošā analīze: NPK Kontrole pret NPK C2 (0,2 l/ha)

ChitoHumus lietošana devā 0,2 l/ha uz minerālmēslu fona nodrošināja emerģentu efektu ražas struktūras un ķīmisko rādītāju uzlabošanā.

2.1. Produkcijas preču rādītāji (Marketability)

Viens no spilgtākajiem rezultātiem bija krasais preču bumbuļu īpatsvara pieaugums (frakcija, kas derīga realizācijai).

- **NPK Kontrole:** preču bumbuļu īpatsvars bija **49,8%**.
- **NPK C2:** preču bumbuļu īpatsvars pieauga līdz **87,1%**.
- **Pieaugums:** Tīrais preču produkcijas iznākuma pieaugums sastādīja **+37,3%**. Tas nozīmē, ka gandrīz visa raža izmēģinājuma variantā atbilda kvalitātes standartiem, kamēr kontrolē puse bumbuļu nonāca brāķīt vai sīkajā frakcijā.

2.2. Bumbuļu svars un struktūra

- **Vidējais viena cera svars:** Variantā NPK C2 svars bija **2,079 kg**, kas ir par **10,9%** vairāk nekā kontrolē (1,875 kg).
- **Preču bumbuļu vidējā masa:** Izmēģinājuma variantā fiksēta izlīdzinātāka frakcija, kas 2025. gada pārmērīgā mitruma apstākļos novērsa bumbuļu "izaugšanu" un pārmērīgu ūdens uzkrāšanos bez struktūras.

2.3. Ražas veselība (Slimību samazināšanās)

Neskatoties uz vispārējo slimību spiedienu 2025. gadā (*Xanthomonas* puve), biostimulators paaugstināja augu izturību:

- **Slimo/bojāto bumbuļu skaits (uz 4 ceriem):**
  - Kontrole (NPK): **7 gab.**
  - Variants C2 (NPK C2): **4 gab.**
- **Efekts:** Bojāto bumbuļu skaita samazināšanās gandrīz **2 reizes**.

3. Cietes uzkrāšanās rādītāji

ChitoHumus atstāja spēcīgu ietekmi uz auga enerģijas apmaiņu, kas atspoguļojās ogļhidrātu saturā.

- **Cietes saturs bumbuļos:**
  - NPK Kontrole: **10,27%**.
  - NPK C2: **14,72%**.
  - **Pieaugums:** Relatīvais cietes satura pieaugums sastādīja **+43,3%**.
- **Cietes raža no hektāra:**
  - NPK Kontrole: **4,85 t/ha**.
  - NPK C2: **7,02 t/ha**.
  - **Starpība:** Papildu cietes raža no katra hektāra sastādīja **2,17 tonnas**.

Secinājums

Divreizēja kartupeļu šķirnes 'Paroli' apsmidzināšana ar biostimulatoru **ChitoHumus (0,2 l/ha)** 2025. gada ekstremālajos apstākļos ļāva:

1. Palielināt ražas preču vērtību, pateicoties preču bumbuļu īpatsvara pieaugumam no **49,8% līdz 87,1%**.
2. Nodrošināt kvalitatīvu lēcienū cietes saturā, pievienojot **2,17 t/ha** tīrai ogļhidrātu ražai.
3. Samazināt zudumus no puvēm un kaitēkļiem praktiski uz pusi, nostiprinot auga imūno barjeru.